

Daphne

ÅRGÅNG 26:2 2015

Daphne

Utkommer med minst 2 nummer per år och ges ut av Botaniska Sällskapet i Stockholm i samarbete med Upplands Botaniska Förening.

REDAKTION

Redaktör Niina Sallmén
072-230 49 95
niina.sallmen@naturforetaget.se

Fackgranskare Thomas Karlsson
070-546 12 04
thomas.karlsson@nrm.se

Teknisk redaktör Lena Eliasson
070-651 25 27
lena@grafiskaspranget.se

BOTANISKA SÄLLSKAPET I STOCKHOLM

c/o Henry Gudmundson
Önskegången 71
135 54 Tyresö
E-post: info@bsis.org
Hemsida: www.bsis.org
Plusgiro: 196094-7
Ordinarie medlemsavgift 2016: 175 kr

UPPLANDS BOTANISKA FÖRENING

c/o Avd. för växtekologi, EBC
Norbyvägen 18D
752 36 Uppsala
E-post: upplands.botaniska.forening@gmail.com
Hemsida: www.upplandsbotaniska.se
Plusgiro: 327956-9
Medlemsavgift 2015: 120 kr

PRENUMERATIONER

Daphne ingår i årsavgiften till resp. förening. Separata prenumerationer kostar 175 kr (2016) och administreras av Botaniska Sällskapet.

Adressändringar meddelas resp. förening via post eller e-post.

Vill du ha löpande information via e-post? Meddela då din e-postadress till resp. förening.

Årgång 26 nr 2 2015

ISSN 1101-5527

Rentryck AB, Tullinge

Bidrag till Daphne mottages tacksamt!

Manus skickas till redaktören via post eller e-post till niina.sallmen@naturforetaget.se

Instruktion till författare

Vi ser gärna att du skriver manuskript på dator i något ordbehandlingsprogram. Kontakta redaktionen om du inte kan leverera materialet i digital form. Det redaktionella arbetet underlättas betydligt om vi får filen med manuskriptet via e-post, på diskett eller CD-skiva. Vi kan läsa de flesta ordbehandlingsprogram direkt. Om du använder ett ordbehandlingsprogram som är ovanligt idag, tag kontakt med redaktionen. Gör eventuella tabeller eller uppställningar med hjälp av tabulatorer (ej mellanslag) mellan kolumner. Bifoga gärna utskrift.

Börja alltid manuskriptet med titeln på artikeln följt av namn på författaren/författarna. I slutet av artikeln ska eventuell citerad litteratur samlas under rubriken "Referenser". Vi ser gärna att artiklarna illustreras. Har du problem med lämplig illustration, ta kontakt med redaktionen i god tid så kan vi säkert hjälpa till. Manuskript kan vara korta eller långa. Planerar du ett manuskript på mer än tio sidor – tag kontakt med redaktionen i god tid! Har du några frågor är du välkommen att höra av dig till redaktionen.

Ordföranden har ordet:

FEM ÅR GÅR fort, och det är snart så länge sedan jag blev vald till ordförande i UBF. Det var några månader efter att arbetet med Upplands flora, efter 20 års inventerande och skrivande, kommit till sin slutpunkt och boken var publicerad. Ett intensivt försäljningsarbete följde, med bland annat otaliga sålda ex på trädgårdsmässan våren 2011. Stadgarna ändrades samma år för att göra föreningen mer modern och samtidigt gjordes en översyn av föreningens stipendier så att pengarna skulle göra mer nytta för botaniken i Uppland. Floraväckeriet blev ännu mer aktivt bland annat tack vare ett mycket gott samarbete med länsstyrelsen i Uppsala och flera nya entusiastiska floraväktare. Föreningen har blivit ett återkommande och uppskattat inslag på Botans och Stadsskogens dagar.

Samarbete med andra föreningar har blivit ett ledord. Gemensamma exkursioner med Upplands Entomologiska Förening och Uppsala Svampklubb – alla som var med på den gemensamma växt-svamp-exkursionen till brandfältet i Västmanland i somras kommer sent att glömma den. Med Botaniska Sällskapet i Stockholm har vi åkt till Ängsö nationalpark och förra sommaren hade vi en otroligt givande dag när vi for runt i Upplands ytterskärgård och bland annat letade efter japansk andmat (som vi också hittade).

Ett annat lyckat evenemang i år var exkursionen till Göran Odmarks minne (se artikel i detta nummer). Men vad ska vi göra framöver? Vi i styrelsen vill gärna ha in förslag på föredragshållare, exkursionsmål och andra aktiviteter. Låt fantasin flöda – hör av er till oss på något av våra möten eller vår e-post: upplands.botaniska.forening@gmail.com

Mora

Mora Aronsson
ordförande UBF

Välkommen på årsmöte i Botaniska Sällskapet 15 februari 2016!

Då väljs styrelse och revisorer för ett år. Vet du någon som vill bidra/påverka mer i föreningen (du själv eller någon annan, som vald funktionär eller på annat sätt): kontakta valberedningen (valberedning@bsis.org) som i år består av Kerstin Frostberg, Ida Trift och Rolf Wahlström (sammankallande; 070-710 52 25).

Exkursion till Göran Odmarks minne: Gräsö i försommarskrud

INGVAR SUNDH & ANDERS JACOBSON

Göran Odmarks donation till UBF

Den 13–14 juni arrangerade UBF en tvådagars exkursion till Göran Odmarks minne. Exkursionen förlades till Gräsö, utanför Öregrund i Roslagen. Göran Odmark kom, efter en gärning som lärare i Söderhamn, tillbaka till Uppsala, där han blev en av Upplands Botaniska Förenings mest hängivna medlemmar. Det var en stor förlust för föreningen när han hastigt gick bort 2011. Hans önskan var att eventuella gåvor i samband med begravningen skulle gå till Upplands Botaniska Förening för att främja det botaniska intresset. Föreningen inrättade en fond med pengarna samt sköt till en del ytterligare resurser för att kunna genomföra en exkursion som låg i linje med Görans önskan.

Exkursion till Gräsö

I egenskap av medlemmar i UBFs styrelse deltog artikelförfattarna i planeringen av exkursionen och var också ledare och guider under de två dagarna. Gräsöns kalkrika jordmån har gett upphov till en rik flora med inte minst många orkidéer. Exkursionen hade lockat 21 deltagare och gruppen innehöll glada pensionärer, fyra pigga barn och mycket däremellan. Alla deltagare sammanstrålade vid färjeläget på Gräsö-sidan på lördag förmiddag.

Lördag: Idöns naturreservat

Första anhalten var Idön, längst i söder på Gräsö. Reservatet erbjuder en fin inblick i gångna tiders skärgårdsmiljö och småskaliga odlingslandskap, med betad skog, hagar och ängsmarker.

Hela sällskapet slog in på "stora rundan" ut mot den östra stranden. Under vandringen tittade vi bland annat på vårärt *Lathyrus vernus*, strandmyskgräs *Hierochloë odorata* subsp. *baltica*, skogsnycklar *Dactylorhiza maculata* subsp. *fuchsii*, tvåblad *Neottia ovata*, grönkulla *Coeloglossum viride*, tandrot *Cardamine bulbifera*, sårläka *Sanicula europaea* och stinksyska *Stachys sylvatica*. Ett lite längre stopp gjordes vid en skyddad strandäng där framförallt ängsnycklar *Dactylorhiza incarnata*, sumpförgätmigej *Myosotis laxa*, kärrespira *Pedicularis palustris* (även vitblommig) och höskallra *Rhinanthus serotinus* stod i begynnande blom. För äventyrslystna (stora som små) lockade också en lättare utvadning till ett skär utanför strandängen.

Efter en liten stund kom vi fram till en lummig, gammal barrskog. I skuggan av ståtliga granar studerade vi bl.a. grönpyrola *Pyrola chlorantha* och två små orkidéer, spindelblomster *Neottia cordata* och knärot *Goodyera repens*. Knäroten blommar först senare under sommaren, men vi var glada för bladrossetter och några vinterståndare från förra sommarens blomning. Något längre ner mot strandskogen fann vi

ytterligare en orkidé, nästrot *Neottia nidus-avis*, vars klorofyllösa, bruna stjälk och blommor är vackra på sitt alldeles egna sätt.

Hunger och trötthet började nu göra sig starkt påmint hos några av oss men som tur var så hade vi nära till den vackra äng, inramad av bl.a. hamlade askar, där vi skulle äta lunch. Härligt att kunna hugga in på lunchpaketet vi burit med oss! Efter maten kunde vi på plats studera en fin torrängsflora i slutningen. Vi fann bl.a. Adam och Eva *Dactylorhiza sambucina*, backförgätmigej *Myosotis ramosissima*, mjuknäva *Geranium molle*, harklöver *Trifolium arvense*, solvända *Helianthemum nummularium*, bergbräsma *Cardamine hirsuta*, lundtrav *Arabis hirsuta*, jungfrulin *Polygala vulgaris* och älvväxing *Sesleria uliginosa*. Alla fick också en fin möjlighet att lära sig skilja på hundkäx *Anthriscus sylvestris* och kummin *Carum carvi*.

Under vandringen ner mot Idö brygga genom skogen längs den västra stranden sprang vi på ett härligt bestånd av blommande ögonpyrola *Moneses uniflora*. Många bilder togs av de vackra vita blommorna där de stod i mossan.

Väl framme vid Idö brygga stod det snart klart att det här skulle bli en dag i nävans tecken. På och vid en och samma klippställ fann vi mjuknäva, sparvnäva *Geranium pusillum*, stinknäva *G. robertianum* och glansnäva *G. lucidum*! Glansnäva är mindre vanlig i Uppland och har sin nordgräns i landet på just Gräsö. Inte nog med det, efter ytterligare några meter hade vi även bockat av blodnäva *Geranium sanguineum* och midsommarblomster *G. sylvaticum*!

Övernattning på Gräsö gård

Nu var vi nästan tillbaka vid bilarna och det var dags att vända kosan norrut. Efter nyckelutlämning och en skön fika på trappan till Gräsö gård promenerade en mindre grupp exkursionsdeltagare till en närbelägen lokal för hällebräcka *Saxifraga osloënsis*. Här har på bara några år hällebräckan etablerat ett bestånd i den trampade marken vid en håll någon meter från ett campingbord. Bräckkan blommande fortfarande och medan vi studerade den berättade Ebbe Zachrisson om sina undersökningar av hällebräckans möjligheter till långvarig överlevnad i form av fröbanker i jorden.

Nu återvände vi till gården, där vandrarhemmets värdinna Ann-Britt Högström serverade middag. Så härligt att efter en dags botaniska strövtåg kunna sätta sig till dukat bord! Efter maten samlades några deltagare för en kvällsutflykt till Högklykeberget, som med sina knappt 20 m över havet är en av öns högre punkter. Efter en kortare promenad

Glansnäva. Vi fann stora bestånd vid Idö gård.

FOTO ANDERS JACOBSON

Nattviolerna var ett populärt fotomotiv, ovan.

FOTO EMIL V NILSSON

Guckusko på Gräsö, den helgula färgvarianten, t.h.

FOTO ANDERS JACOBSON

genom örtrik barrskog och över magra hållmarker kom vi fram till berget och kunde njuta av utsikten mot skärgården i öster, som tyvärr delvis skymdes av träd. Det något bedagade utsiktstornet som finns på platsen var tyvärr inte tillåtet att beträda.

Söndag: utflykt till norra Gräsö

Andra dagen fick en rivstart då vi inledde med ett besök vid Gräsös största lokal för guckusko *Cypripedium calceolus*, någon km söder om öns norra ände vid Örskärssund. Gråa skyar och lite regn kunde inte förta den starka upplevelsen av många hundra exemplar av guckusko i sin allra vackraste blomning. Vi konstaterade att den svala och fuktiga våren har gett en sen men riklig blomning av denna vackra art. När alla kände sig nöjda gick vi vidare till en lokal för en annan praktfull orkidé, också i full blom, nämligen svärdsyssla *Cephalanthera longifolia*. Den har liksom glansnävan vi beundrade dagen innan sin svenska nordgräns i Uppland.

Så var i och med detta lusten att beundra vackra orkidéer tillfredsställd? Nej inte alls, de följande besöksmålen blev två skilda lokaler som erbjuder ovanliga, gula blomvarianter av guckusko. Vi kände oss verkligen privilegierade som fick möjlighet att en och samma dag få en så fullödlig bild av vad Gräsön kan bjuda på när det gäller guckusko!

Denna dag skickade Ann-Britt på Gräsö gård med oss allt som behövdes för en lunch i fält. Lagom till måltidens inmundigande vid Norrboda fiskehamn hade vädret bättrat sig, så vi kunde äta på klipporna med havsutsikt över Öregrundsgrepen. Förutom fin natur lockade också hamnens sjöbodar. I vattnet nedanför klipporna nära hamnen gjorde barnen ett ickebotaniskt strandfynd, nämligen en död säl.

Men nu var det hög tid att återgå till botaniken. På de igenväxande hållmarkerna norr om fiskehamnen fann vi bland mycket annat backglim *Silene nutans*, nattviol *Platanthera bifolia*, gräslök *Allium schoeno-*

prasum, knölsmörblomma *Ranunculus bulbosus* och luddhavre *Avenula pubescens*. Vi ägnade sedan en stund åt frågan hur man skiljer mellan smultron *Fragaria vesca* och backsmultron *F. viridis*, vilka väldigt pedagogiskt växte bara någon meter från varandra!

Här vid Norrboda fiskehamn kunde vi också studera växtligheten på strand som var mer exponerad för vågor och vind än de mer skyddade strandmiljöerna på Idön. Några växter som vi fann var bland andra agnsäv *Eleocharis uniglumis*, rörflen *Phalaris arundinacea*, ormtunga *Ophioglossum vulgatum*, kustarun *Centaurium littorale* (som tyvärr ännu inte visade upp sina vackra rödrosa blommor), kärrvial *Lathyrus palustris* och krusfrö *Selinum carvifolia*. Den mycket låga och ganska oansenliga källörten *Montia fontana* växte i bestånd på blöt jord, under en inte alltför tät mer högvuxen vegetation. Lite längre upp på torrare mark fann vi korskovall *Melampyrum cristatum* och fint blommande bergkärel *Erysimum strictum*. Ytterligare längre upp bland några enbuskar hittades ett exemplar av månlåsbräken *Botrychium lunaria*.

Vi befann oss nu en bra bit in på eftermiddagen och kanske kunde man hos de unga deltagarna märka en något sviktande fokusering. Fullt förstäeligt med tanke på det välmatade botaniska programmet under helgen! Det var dags att runda av, med förhoppningen att man vände kosan hemåt med nyfikenhet och lust för nya botaniska upptäckter och strövtåg en annan dag.

Växtligheten vid den exponerade klippkusten vid Norrboda fiskehamn utforskas.
FOTO ANDERS JACOBSON

Backsmultron blommade vackert vid Norrboda fiskehamn.
FOTO ANDERS JACOBSON

Mer blommor i Rävbacken!

EMIL V. NILSSON*, ERICA TORNINGER,
EMIL SANDSTRÖM & JULIA ÖSTERBERG

Den stora granen som skyvde backsipporna fällde vi i februari 2013. Den var 78 år gammal och tog lång tid att röja undan, men barnen tyckte de fick en rolig klätterställning.

* För kommunikation:
Emil V. Nilsson, vetenskaps-
pedagogen@gmail.com

VI BÖRJADE INTRESSERA oss för backen första gången vi såg backsipporna blomma. Emil Nilsson och Erica Torninger hade precis flyttat in i sitt nybyggda hus och gjorde en utflykt i närområdet. Det var 2011 och fem små plantor av backsippa hade blommor som stack upp ur det täta fjolårsgräset. Emil Sandström och Julia Österberg är markägare och hade flyttat in några år tidigare, bland annat eftersom de tyckte backsipporna i backen var så fina.

Den lilla moränkullen som kallas Rävbacken i det småbrutna kulturlandskapet två mil sydväst om Uppsala var tidigare betesmark, precis som de andra beskogade områdena i närheten. För 70–80 år sedan planterades stora delar igen med gran. Nu ska Rävbacken få nytt liv när vi tillsammans med de två markägarna och med bidrag från Länsstyrelsen ska ta bort gran och tall till förmån för hagmarksväxter och lövträd. Rönningen kommer att ta fem år, men vi har redan tjuvstartat. Vi har fått bidrag till stolpar och tråd från Upplandsstiftelsen för två år sedan, en hjälp som verkligen gjorde det lättare att få betande djur på marken.

Tusentals år som hagmark

Här i närheten av Mälaren har det bott folk i tusentals år, vilket inte minst märks i backen där det finns gravar och hållristningar från bronsåldern. Det är högst troligt att backen varit en av otaliga enebackar i omgivningen och att den betats av boskap sedan bronsåldern innan den slutligen planterades med gran. Många ängs- och hagmarksväxter finns ännu kvar, här finns inte bara "mandelblom, gullviva, kattfot och blå viol" utan också backsippa *Pulsatilla vulgaris*, backklöver *Trifolium montanum* (nära hotad i Rödlistan), ängsskära *Serratula tinctoria* (nära hotad) och korskovall *Melampyrum cristatum* (nära hotad) – men det finns bara ett fåtal individer av dessa lite ovanligare arter. Vi hoppas att de snart är fler. Det är oerhört fascinerande och tillfredsställande att se hur nya plantor går upp i blom på platser där vi röjt bort granar, tallar och täta snår av enbuskar.

Det började med att vi fällde en stor gran 2013. Året efter tog vi flera tallar och granar som skyvde backen. Det var inte bara backsipporna som svarade på behandlingen. I våras kunde vi räkna till 36 blommande plantor, men också andra hagmarksväxter började blomma. Vi hittade darrgräs *Briza media* och backnejlika *Dianthus deltoides*, kattfot *Antennaria dioica* och ängsskära, men såg också hur arter som gullviva *Primula veris* och jungfrulin *Polygala vulgaris* har ökat betydligt och spridit sig till nya områden. Fram kommer också spår av det gamla odlingslandskapet med antydningar till åkerhugg och ytor i backen som rensats på mindre stenar. Nu går det också att se en av de gamla gravarna tydligt och stenen med hållristningen, 23 älvkvarnar, står majestätiskt placerad på en balkongliknande klippavsats.

Nu blir det hagmark igen

Under sommaren har vi slagit de delar av backen som växer kraftigast med knylhavre *Arrhenatherum elatius*, rödklöver *Trifolium pratense*, hundkåx *Anthriscus sylvestris* och bitvis hallon *Rubus idaeus*. Höet har vi hässjat och gett till en granne som har får och getter. Efter vår blygsamma slåtter, det är inte så stora ytor vi slagit, har två fjällnära kor gått och betat i backen tillsammans med sin nyfödda tjurkalv. Det har verkligen varit roligt att gå den lilla promenaden ner till backen för att prata lite med korna och se till att de har vatten samtidigt som man lite nervöst ser efter om de lämnat det lilla partiet med ängsvädd *Succisa pratensis* så att de hinner sätta frö. Vi vill ju få nya plantor!

Nu ska det bli spännande att se hur backsipporna kommer att reagera på att många av barrträden försvinner och vilka nya arter som kommer att börja blomma i backen 2016. Det kommer att bli mer jobb än tidigare med att fälla de runt 150 granar och tallar som ska bort. Riset ska samlas ihop och stockarna ska flyttas till en plats där de kan bli upphämtade. Med tiden kommer det att krävas mer betande djur för att få rätt betestryck på marken.

Kom och hjälp oss

I framtiden hoppas vi att Rävbacken kommer att ha en flora liknande den som finns idag vid Stora backen i norra delen av Hjälstaviken, där backsipporna blommar i hundratal på våren och marken senare täcks av backtimjan *Thymus serpyllum*, kattfot, darrgräs och backnejlika. Det vi sett hittills har gått över förväntan, det är som att marken har väntat på att bli solbelyst och att minnet av granarnas skugga och sura barr försvinner ganska fort.

Nu är det snart oktober och kossorna har åkt hem till sin vinterhage. Snart är det dags för oss att börja vässa kedjan till motorsågen. Och om du vill göra en naturvårdsinsats är det bara att höra av sig, både vi och backsipporna behöver all hjälp vi kan få. Om vi är flera som drar ris går det fort!

Vi hässjar hö som vi slagit på de delar som växer kraftigast. Där har vi också slagit ganska tidigt, redan i slutet av juni för att vi hoppas kunna magra ur marken. Bilden är tagen 2015 och stubben från jättegrenen skyms mellan hässjorna.

Tre musketörer på Muskö

Floraväkteri med kungligt tillstånd på Kapellön

ROLF WAHLSTRÖM, JAN ANDERSSON & HENRY GUDMUNDSON

Muskö – den mörka ön

Muskö är beläget i Stockholms södra skärgård, eller om man så vill i Sörmlands norra skärgård (Gidstam 2014). Ön har inte utmärkt sig för att vara särskilt botaniskt intressant, totalantalet kärlväxter är klart lägst bland skärgårdssocknarna söder om Norrtälje i Stockholms län (Almquist & Asplund 1937). Detta beror främst på att ön i stort sett helt saknar kalkrika växtlokaler. Men det finns ett undantag, på Kapellön strax öster om huvudön finns ett område med bergarten amfibolit, som vid vittring utlöser kalkspat (Rydberg & Wanntorp 2001). Detta område utgår från en ca 125 m lång stenig strand och är först relativt flackt, men reser sig sen allt brantare upp mot den höga bergryggen på öns mitt. Hela området är vänt mot väster och den innanför liggande ön Älvsnabben. Lokalen är väl skyddad från starka vindar från havsfjärden Mysingen, som tar vid på utsidan av ön. Det gynnsamma läget och avsaknad av skogshävd har givit upphov till en rik förekomst av stora lövträd, främst skogslind *Tilia cordata*, och en ovanlig lundflora (Rydberg & Wanntorp 2001). Dessutom finns här en av få kända lokaler i Stockholms län för skogssvingel *Drymochloa sylvatica*, en rödlistad art som bedöms vara sårbar (VU) (ArtDatabanken 2015). Skogssvingeln är noterad på denna lokal åtminstone sedan 1922 (Rydberg & Wanntorp 2001), problemet är bara att växtplatsen ligger inom militärt övningsområde med strikt landstigningsförbud och det finns därför ingen aktuell uppgift om beståndet. Mer senare om hur detta hinder kunde forceras.

Baltisk marviol

Cakile maritima ssp. *baltica*.

Fyndplats: Bodkobben,
Södra Muskö.

FOTO ROLF WAHLSTRÖM

Bruket och Hagalund

De tre musketörerna samlades först vid Bruket på södra Muskö, en plats nyligen rekognoscerad av två av oss (JA, HG) och välkänd sedan 50-talet för den tredje (RW). Här värmde vi upp oss med bl.a. strandkrypa *Lysimachia maritima*, saltarv *Honckenya peploides*, strandaster *Tripolium pannonicum*, vårtätel *Aira praecox*, smågröe *Poa pratensis* ssp. *irrigata* och kustbaldersbrå *Tripleurospermum maritimum*.

Sen for vi vidare till det närbelägna före detta hemmanet Hagalund med förekomster av bland annat vackert blommande mjuknäva *Geranium molle*, solvända *Helianthemum nummularium*, backnejlika *Dianthus deltoides*, jungfrulin *Polygala vulgaris*, darrgräs *Briza media*, backlök *Allium oleraceum*, luddlosta *Bromus hordeaceus* och knytling *Herniaria glabra*. Under kort promenad till närmaste havsvik såg vi bland annat hundratals överblommade exemplar av Adam och Eva *Dactylorhiza sambucina* i en tidigare betad, södervänd backe. Dessutom grönvit nattviol *Platanthera chlorantha*, slätterfibbla *Hypochaeris maculata* och luddros *Rosa sherardii* efter stigen. På stranden bland annat mindre bestånd av vanlig strandvial *Lathyrus japonicus* ssp. *maritimus*, som inte alls är så vanlig, samt strandkvanne *Angelica archangelica* ssp. *littoralis* och rikligt med blodnäva *Geranium sanguineum*. I vattnet bl.a. vitstjälksmöja *Ranunculus peltatus* ssp. *baudotii*, ålnate *Potamogeton perfoliatus* och borstnate *Stuckenia pectinata*. I driften rikligt med bandtång *Zostera maritima*.

Strandvial på sand och bland stenar

Senare utförd inventering österut efter strandlinjen mot Torsnäs udd visade förekomst av strandvial på ytterligare fem ställen. De största bestånden noterades på två sandstränder, men tre mindre bestånd återfanns på stenstränder. På den större av sandstränderna dessutom riklig förekomst av saltarv, ett dussin exemplar av den relativt ovanliga baltiska marviolen *Cakile maritima* ssp. *baltica*, samt bland annat strandmålla *Atriplex littoralis*, spjutmålla *A. prostrata*, brådmålla *A. longipes* ssp. *praecox* och blåmålla *Oxybasis glauca*. Marviolen är känd från denna lokal åtminstone sedan slutet av 1950-talet, men endast rapporterad från en annan lokal i Stockholms län (Torö) under perioden 2000–2015 (Artportalen.se 150930).

Intermezzo med ryl och mötet med d'Artagnan

Efter denna uppmjukning begav sig musketörerna in på en motionsstig i ett skogsparti intill Muskö skola för att räkna antalet rylplantor *Chimaphila umbellata*, en art som rödlistats som starkt hotad (EN) (ArtDatabanken 2015). Förekomsten noterades redan 2009 av Monica Svensson, men har tidigare inte registrerats som floraväktarlokal. Utmed stigen växte jungfru Marie nycklar *Dactylorhiza maculata*, blommande linnea *Linnaea borealis* och fler exemplar av slätterfibbla, en inte alls ovanlig art i dessa trakter. Vi fann ett knappt hundratal rylplantor i anslutning till en liten försänkning i marken i gles tallskog.

Nu var det dags att träffa vår d'Artagnan. Vid Hammar i den inre delen av Färfjärden möttes vi av Bertil Oskarsson, systemingenjör på Försvarets materielverk. Bertil hade välvilligt hjälpt oss att erhålla specialtillstånd från militärmyndigheten för vårt besök på den

Skogssvingel

Drymochloa sylvatica, vippa med grenar i par, ovan. Skogssvingelns blad är uppåtvända, nedan. Fyndplats: Kapellön, Muskö.

FOTO HENRY GUDMUNDSON

förbjudna delen av ön. Han mötte nu upp med egen båt för att ledsaga oss under besöket.

Prakten på Kapellön

Omedelbart när vi stiger i land på Kapellön möts vi av ett bestånd med ett 40-tal plantor av skogssvingel, vilket visar sig endast vara en försmak av vad som ska komma. Stora delar av marken i övrigt är täckt av utblommade exemplar av ramslök *Allium ursinum*, den starka doften är närmast bedövande. Ovanför våra huvuden reser sig mäktiga lövträd, främst skogslind, men vi ser även ask *Fraxinus excelsior*, ek *Quercus robur*, klibbal *Alnus glutinosa*, asp *Populus tremula* och hassel *Corylus avellana*. Västersolen silar igenom lövverket och ger ett fascinerande trolskt skimmer över platsen.

Vi går vidare och ser bland annat tandrot *Cardamine bulbifera*, myskmadra *Galium odoratum*, rödblåra *Silene dioica* (även vitblommig form), vårrärt *Lathyrus vernus*, skogsvicker *Vicia sylvatica*, liljekonvalj *Convallaria majalis*, underviol *Viola mirabilis*, svart trolldruva *Actaea spicata*, knölsyska *Stachys palustris*, stinksyska *S. sylvatica*, getrams *Polygonatum odoratum*, storrams *P. multiflorum*, lundkardborre *Arctium nemorosum*, sårläka *Sanicula europaea*, skogstry *Lonicera xylosteum* och olvon *Viburnum opulus*. Tvåblad *Neottia ovata* och nästrot *N. nidus-avis* växer också på lokalen. Utmed stranden finns bland annat frossört *Scutellaria galericulata*, strandklo *Lycopus europaeus*, topplösa *Lysimachia thyrsoiflora*, strandkvanne och ormtunga *Ophioglossum vulgatum*.

Sällsynta gräs och andra

Bland gräsen finner vi en blandning av vanliga och mer ovanliga arter, som lundelm *Elymus caninus*, hässlebrodd *Milium effusum*, lundgröe *Poa nemoralis*, bergslok *Melica nutans*, lundslok *M. uniflora*, krustätel *Avenella flexuosa*, strävlost *Bromopsis benekenii*, svartkavle *Alopecurus arundinaceus*, rörflen *Phalaris arundinacea* och rödsvingel *Festuca rubra*. Det mest magnifika är dock det enorma beståndet av minst ettusen plantor av skogssvingel, som bekläder de steniga rasbranterna i lövsalens mittendel. Vi har fått mer än lön för mödan att ta oss till denna av militära restriktioner skyddade plats.

Historiens vågskvalp

Vi besöker också den södra, för allmänheten tillgängliga, delen av ön. Där finns rester av det kapell, som givit namn åt hela ön, och en intilliggande kyrkogård. Vi går också upp till det elva meter höga Älvsnabbsmonumentet, som restes 1930 till 300-årsminnet av Gustav II Adolfs avsegling med flottan mot den tyska kusten och fortsättningen på det trettioåriga kriget. Dåförtiden användes den skyddade smala fjärden mellan Kapellön och Älvsnabben som svenska flottans örlogshamn. Utsikten från den höga klippan är magnifik, vi ser bort över Mysingen mot Danziger Gatt, öppningen ut mot Östersjön.

Lysande klippor och biotopskydd

Vid hemfärden passerar vi den så kallade Ringklippan, som lyser i gult och vitt av ståtliga exemplar av klibbglim *Silene viscosa* och bergkårel *Erysimum strictum*, flankerade av gul fetknopp *Sedum acre* och kustbaldersbrå. Skärets namn kommer av de infästa järnringarna, där

kungens skepp för mer än 375 år sedan låg förtöjda i väntan på lämpligt seglingsväder.

Vårt unika besök var en minnesvärd upplevelse och har i efterhand lett till att militärmyndigheten nu har för avsikt att undanta denna botaniskt rika och skyddsvärda lokal från direkta övningsaktiviteter. Därigenom kommer sannolikt den nuvarande biotopen att bevaras i tämligen oförändrat skick, inklusive den massiva förekomsten av skogssvingel. Däremot kommer inte landstigningsförbudet att upphävas, så vid nästa musketörbesök i floraväktarsyfte måste vi åter ansöka om kungligt tillstånd med förhoppning om välvilligt bifall. Men vi lär nog få vänta några år.

Litteratur

- Almqvist, E. & Asplund, E. 1937: Stockholmstraktens växter. ArtDatabanken 2015. Rödlisterade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU. Uppsala.
- Gidstam, B. 2014: Sörmland. Strövtåg i kulturlandskapet. Carlsson Bokförlag, Stockholm.
- Rydberg, H. & Wanntorp, H.-E. 2001: Sörmlands flora. Botaniska sällskapet i Stockholm. Stockholm.

Ringklippan med klibbglim *Silene viscosa*, bergkårel *Erysimum strictum*, gul fetknopp *Sedum acre* och kustbaldersbrå *Tripleurospermum maritimum*.

FOTO JAN ANDERSSON

Spännande lokal NV Träkvista, Ekerö

Lokalen utgörs av hela skogs-
dungen som syns på bilden,
men intressantast är gläntor
och bryn.

Koreansk berberis
Berberis koreana. Bilden t.v.
visar den för arten typiska
handflikiga stipeln. Bilden t.h.
återfinns även på omslaget.

DENNA LOKAL NÄMNDES lite kortfattat av mig i Daphne 2/2012. Det var Henry Gudmundson som visade mig området och det har sedan dess blivit ett flertal besök med många nya växter. Området som är ca 200 × 400 meter stort ligger precis utanför norra Träkvista på Ekerö, norr om Ekerövägen. Större delen är täckt av tallskog med en trivial flora. Men det finns öppna ytor och skogsbryn som hyser en hel del spännande växter. Om man börjar i söder på lokalen finns gordonschersmin *Philadelphus lewisii*, ginnalalönn *Acer tataricum* subsp. *ginnala*, glanshagg *Prunus serotina*, gyllenbjörnbär *Rubus aureolus*, silverbuske *Elaeagnus commutata*, kvastspirea *Spiraea chamaedryfolia*, skuggveronika *Veronica hederifolia* subsp. *lucorum*, revsuga *Ajuga reptans*, hjärtbergenia *Bergenia cordifolia*, rosenstry *Lonicera tatarica*, häckoxel *Sorbus mougeotii*, häckhagtorn *Crataegus flabellata* var. *grayana* samt sylhagtorn *Crataegus xpersimilis*. Sylhagtorn visade sig vara första fyndet i Sverige och belägg är lämnat till Riksmuseet i Stockholm.

Arter som parkslide *Reynoutria japonica*, körsbärspommon *Prunus cerasifera*, naverlönn *Acer campestre*, häckkaragan *Caragana arborescens*, luktsmåborre *Agrimonia procera*, häckberberis *Berberis thunbergii*, snöbär *Symphoricarpos albus*, spärroxbär *Cotoneaster divaricatus*, häckoxbär *C. lucidus*, syren *Syringa vulgaris* samt diverse rosor återfinns över stora delar av lokalen. De rosor jag träffat på är äppelros *Rosa rubiginosa*, pimpinellros *R. spinosissima*, plummonros *R. villosa*, daggros *R. glauca*, glansros *R. virginiana*, stenros *R. canina* och nyponros *R. dumalis*. Lite längre in i området växer italiensk klematis *Clematis viticella*, schersmin *Philadelphus* sp., gullregn *Laburnum* sp., bohuslind *Tilia platyphyllos*, fontänpil *Salix xpendulina*, parkolvon *Viburnum lantana*, benved *Euonymus europaeus*, jordgubbar *Fragaria xananassa*, flockoxbär *Cotoneaster multiflorus*, sen häggmispel *Amelanchier alnifolia* samt koreansk berberis *Berberis koreana*. Koreansk berberis är så vitt jag vet enda fyndet i Uppland. Nämnda observationer finns inlagda på Artportalen för den som vill se mer precis var respektive fynd gjorts. Troligtvis är inte alla kulturväxter på lokalen upptäckta än så det finns nog goda chanser att hitta fler spännande arter för en besökare som tillbringar lite tid att leta.

PATRIK ENGSTRÖM TEXT & BILD

Hårmöja i Sigtuna

EN HALVMIL NORR om Sigtuna stad ligger ett ridhus på vars naturbetesmarker två lokaler för toppjungfrulin *Polygala comosa* befinner sig. Jag brukar titta till dem då och då, så även i år. Inte långt från den större toppjungfrulinlokalen finns en grund damm som är ca 10 m i diameter, med klart vatten och lerbotten, och utan starkväxande arter som kavelund *Typha latifolia*, jättegröe *Glyceria maxima* och vass *Phragmites australis*. Rikligt av bäckveronika *Veronica beccabunga*, veksäv *Eleocharis mamillata* och gulkavle *Alopecurus aequalis* m.fl. blommade vid mitt besök i strandkanten, och vattnet i den östra delen var rikligt bestrött med grodmöjans dekorativa stjärnor (*Ranunculus trichophyllus*). På västra sidan fick jag plötsligt syn på några riktigt små och vita blommor, på knappt millimetertjocka stjälkar. Bladflikarna var tunna som hår, flytblad saknades. Försiktigt lirkade jag loss ett par plantor från botten och från övrig vegetation, en av dem i frukt. Olyckligtvis försummade jag i hastigheten att fotografera blommorna på plats.

Jag konsulterade mina floror när jag kommit hem, och slöt mig till att det var hårmöja *Ranunculus confervoides* jag hade hittat. När jag lade plantorna i pressen visade sig blommorna alltså ha kronbladen på plats, mot möjors vana, eller ovana kanske snarare. När växten torkat fotograferade jag den men resultatet blev dåligt. I mitten av augusti hade BSIS en fantastisk vattenväxtutställning vid Yngern, och där visade jag belägget för Thomas Karlsson, som verifierade min bestämning.

Hur möjan hamnat i dammen i Alby kan man förstås inte veta. Det tycks mig, efter att ha studerat Artportalens lokaler söderut samt diverse provinsfloror, som om den inte är så kinkig i sitt val av miljö. Kalkpåverkade näringsfattiga sjöar, brackvatten och mindre våtmarker av olika slag uppges som biotoper, och ibland är vattnen så små att de inte kan urskiljas på Artportalens kartbilder. Lokalerna i Uppland uppges sålunda vara hällkar, mosse, kärr i kulturmark, Dalälven respektive skärgård. Tänkbara spridningsvektorer i fallet Alby kan vara fåglar eller hästar.

Det verkar troligt att arten lätt förbises om den dyker upp utanför sitt egentliga utbredningsområde. Den är mycket späd, och ettårig, och tydligen inte alltid blommande ovan vattenytan. Möjligen är den mera sårbar i småvatten och kanske inte så beständig där. I Smålands flora (Edqvist och Karlsson 2007) berättas å andra sidan om den enda förekomsten i detta landskap, Landsjön i Skärstads socken, veterligen landets sydligaste lokal, där den först hittades 1887 för att återfinnas 102 år senare!

Hårmöja förekommer cirumpolärt och är i Norden uppgiven från Island, Norge, Finland och Sverige (Flora Nordica del 2, 2001, sid 266). Arten är ytterst ovanlig i Uppland, ja i hela landet söder om Hälsingland. I Artportalen kan man hitta uppgifter om ett uppländskt fynd från senare år. Det gjordes av Anders Svenson på Tyvskär i Söderarms skärgård år 2006. Enligt Upplands flora hittades den under inventeringen 1991–2005 i de långt från varandra belägna socknarna Harbo, Vidbo, Söderfors och Djurö. I Sörmland fann man den i Södra Kärrlängen i Kärnbo socken år 2008 (Artportalen) och i Sörmlands Flora, som bygger på inventering perioden 1980–1999, uppges den även från tre andra sjöar, Hjälmaran, Näshultasjön och Kvarnsjön (Toresunds socken).

KERSTIN FROSTBERG TEXT, GUSTAV JOHANSSON FOTO

Kalvnos
Uppe t.v. frökapsel,
uppe t.h. blomma.
Nere t.v. räknar Johannes
plantorna.

Kalvnos vid Drottningholm

ÅR 2012 HITTADE BIOGEOVETENSKAPSSTUDENTEN Johannes Måsviken ett stort bestånd av kalvnos *Misopates orontium* vid Drottningholm. Bestämningen fick han bekräftad 2014 av en lärare på Stockholms universitet. Växten fanns i grusgången intill fastigheten Canton 2 utmed vägen till Kina slott på Lovö. Även floraväktarna har genom Jan Andersson bekräftat fyndet på plats. Om Du skulle vilja se den – undvik att passera grinden till fastigheten – det finns blommade exemplar även utanför.

Den 28 augusti 2015 besökte undertecknad platsen tillsammans med Johannes, den stolta hyresgästen och Marie Edman Franzén från Statens fastighetsverk. Totalt inräknades 1 060 plantor. Detta är glädjande nog en ökning sedan föregående år. Vi rensade även bort konkurrerande växter i gårdsgruset. Fastighetsverket, som gjordes uppmärksam på fyndet, har även lovat att undersöka om växten (via frösädd) kan få ytterligare någon mer publik visningslokal inom området – kanske vid grusgångarna intill Kina slott.

Kalvnos är upptagen i åtgärdsprogrammet (ÅGP) för hotade åkerogräs, men frågan är om denna förekomst inte kommit till platsen via gräsfrö vid vägkantsutsäde. Inte långt från platsen finns dock sedan lång tid åkermark, så säker kan man ju inte vara. Arten har sedan åtgärdsprogrammet skrevs halkat ner från Starkt hotad (EN) till Hänsynskrävande (NT). Anledningen till detta lär vara att arten under senare år dykt upp här och var efter just orent utsäde eller på ruderatmarker. Beståndet vid Drottningholm är dock ett av landets största och hur som helst klart intressant och skyddsvärt.

MATS GOTHNIER FOTO & TEXT

Mats är koordinator för Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP), Länsstyrelsen i Stockholms län

Vad jag finner vid Fyris

LENA JONSELL

STILLA FLYTER FYRISÅN genom Uppsala. Kommunen har under de senaste åren gjort många insatser för att rusta upp Årummet och därmed göra stränderna mera tillgängliga och användbara för promenader, matlådélunch och solande. Så har man byggt trädäck på åns östra sida, snyggt upp planteringar och försett åstranden med konstverk, t.ex. den uppvärmda statyn Jona som kan användas som sittplats även på vintern.

Norr om Haglunds bro

Även mellan Haglunds bro (Skolbron) och Eddaspången, en sträcka på 200 m, har stränderna försetts med härliga trädäck som inbjuder till solande, men där kan man också studera den spontana, vilda floran. Här mynnar Svartbäcken, det vattendrag som gett den omgivande stadsdelen dess namn. Under 1800-talet kallades bäcken även Stora Strömbäcken, men den är nu allt annat än stor, bara ett litet utloppsör som kommer från det underjordiska lopp som byggdes för den på 1920-talet.

De svagt sluttande stränderna är klippta, men alldeles i strandkanten finns en rik vegetation som på den östra sidan får stå opåverkad. Jättegröe *Glyceria maxima* dominerar här liksom överallt där den kan få fäste utefter Fyris. Att den här och var är angripen av parasitsvampen giftot *Ustilago filiformis* hindrar inte dess utbredning.

Strandkanten är trädlös med undantag för ett fåtal småplantor av bl.a. al, alm och gråvide. I och strax innanför bården av jättegröe finns en hel del vanliga kulturmarksväxter, men också arter som är karakteristiska för näringsrika sjö- och åstränder: gul svärdsilja *Iris pseudacorus*, vecketåg *Juncus effusus*, hästskräppa *Rumex aquaticus*, älggräs *Filipendula ulmaria*, kråklöver *Comarum palustre*, fackelblomster *Lythrum salicaria*, rosendunört *Epilobium hirsutum*, videört *Lysimachia vulgaris*, äkta förgätmigej *Myosotis scorpioides*, bäckveronika *Veronica beccabunga*, strandklo *Lycopus europaeus*, knölsyska *Stachys palustris* och åkermynta *Mentha arvensis*.

Några ovanligare arter

Ytterligare några arter i området kan vara värda att nämna litet mera utförligt.

Vit snårvinda *Calystegia sepium* ssp. *sepium* är en växt som ökat under de senaste decennierna. Den blommar långt in på sensommaren och hösten med sina stora, vita trattformade blommor. I vissa partier av Fyris är den helt dominerande och slingrar ett par meter upp på vass *Phragmites australis* och annan växtlighet, som har svårt att hävda sig bland de kompakta härvorna.

Sprödarv *Myosoton aquaticum* är nära släkt med stjärnblommorna och har tidvis räknats till samma släkte som de, *Stellaria*. Den har

Fackelblomster.

FOTO JAN THOMAS JOHANSSON

relativt stora vita blommor och skiljer sig från stjärnblommorna bl.a. på att den har fem stift, stjärnblommorna oftast tre. Den är ganska vanlig i Uppland, men saknas eller är tillfällig i stora delar av Sverige. Man finner den regelbundet på ganska skuggiga lokaler i albården utefter Mälarens stränder.

När man lärt sig känna igen bladen av vattenfräne *Rorippa amphibia* upptäcker man den på flera ställen i Uppsala även om blomningen är helt över. Bladen är klart och friskt gröna och har rätt varierande form, de nedre med bred ändflik och några mindre sidoflikar, högre upp hela och grovtandade och under vatten djupt parflikiga. Vattenfräne sprider sig framför allt med sidoskott, som kan slitas loss från moder-

plantan och transporteras med vattnet till nya växtplatser. Kanske härstammar alla bestånd vid Fyris från samma planta och är därmed av samma genotyp, något som förklarar den dåliga frösättningen eftersom den är självsteril.

Grönmynta *Mentha spicata* är ursprungligen odlad, men förvildas lätt till lämpliga lokaler med hjälp av underjordiska utlöpare. Vid Fyris växer den ganska blött. Grönmynta (spearmint) sägs vara den bästa matlagningsmyntan och används framför allt i England, där den smaksätter lammstekens obligatoriska "mint sauce". Krusmynta med krusiga blad betraktas som en speciell sort ('Crispa') av grönmynta. Den har sedan gammalt använts som krydd- och medicinalväxt. Genom hybridisering med vattenmynta *Mentha aquatica* har peppar-mynta *Mentha x piperita* uppstått.

Hampflockel *Eupatorium cannabinum* finns i Uppland framför allt i den norra kustregionen och kring centrala Mälaren, men för övrigt endast på ett fåtal ställen. Hur den hamnat vid Fyris kan man undra, men den odlas i den närbelägna Linnéträdgården och det troligaste är att den flugit därifrån med sina hårpenselförsedda frukter. En annan, mycket storvuxen flockel (fläckflockel *Eutrochium maculatum*?) odlas på flera ställen vid ån.

Man kunde kanske hävda att hampflockeln är odlad, men det gäller säkerligen inte sprängört *Cicuta virosa*, som växer strax intill. Sprängört är en av vår floras giftigaste växter, framför allt gäller det den knölförmade jordstammen. Den borde nog inte få växa där så många människor och hundar rör sig. Dödsolyckor lär ha drabbat både människor och djur, så det gäller att inte förväxla sprängörten med någon av de ätliga umbellaterna, t.ex. palsternacka eller kvanne. Symptomen är kväljningar, yrsel och krampfall. – Man kan i sammanhanget reflektera över umbellaternas varierande och speciella kemi: inom familjen ryms både växter med kraftiga giftämnen och växter med olika doft- och smakämnen. Förutom palsternacka hör morot, selleri, persilja, dill och fänkål dit.

Kring Dombron, gul nunneört och annat

Man kan inte skriva om växter vid Fyrisån i centrala staden utan att nämna gul nunneört *Pseudofumaria lutea*. Den finns i kolossala mängder i den lodräta stensättningen mellan Nybron och Dombron, en sträcka på 500 m. Här dök den upp någon gång under 1990-talet och har sedan successivt ökat i mängd och utbredning och når nu ända fram till Upplandsmuseet. Gul nunneört odlas som prydnadsväxt och blommar hela sommaren. Den förvildas gärna, speciellt till ställen där den inte har så stor konkurrens av andra växter. Första fyndet i Uppsala över huvud taget gjordes 1960 på en rivningstomt, det första svenska fyndet gjordes 1922. Liksom andra nunneörter sprider sig arten med frön, som är svarta och försedda med ett ganska stort vitt bihang, vilket tyder på att den sprids med myror.

Rör man sig kring Upplandsmuseet som är inrymt i den gamla Akademi-kvarnen, så kan man även ta en titt i kvarnrännan. Där växer pilblad *Sagittaria sagittifolia*, blomvass *Butomus umbellatus*, vattenfräne *Rorippa amphibia*, vattenmärke *Sium latifolium* och hästsvans *Hippuris vulgaris*.

Ut och skåda!

De här iakttagelserna är gjorda under sensommar och tidig höst, så jag kan ha missat en hel del arter. Säkert finns mer att upptäcka tidigare under sommaren, så lämna ibland affärsstråken då du flanerar i Uppsala och ta i stället en titt på åvegetationen. Det kan man göra även med promenadskorna på.

Gul nunneört.
FOTO JAN THOMAS JOHANSSON

Rävsten, Stångören, hållkar
med *Carex glareosa*, klapper-
starr, i förgrunden

Starrlokaler i Roslagen – gamla och nya

MATS THULIN TEXT & FOTO

Norskstarr

NÄR JAG BLÄDDRADE i Upplands flora (Jonsell 2010) någon gång i vintras råkade jag få ögonen på stycket om klapperstarr *Carex glareosa*. Denna art, som har en huvudsakligen arktisk utbredning, är sällsynt i Uppland, och samtliga fynd efter 1990 är därför angivna i florin. Arten minskar dessutom kraftigt i landskapet och har försvunnit från flera tidigare kända lokaler. Det första som jag noterade var uppgiften att klapperstarr under perioden sågs på Väddö, Sennebyhaken, 1992, och sedan dess ej återfunnits där. I det fallet har jag glädjande besked, eftersom jag besökt Sennebyhaken med floristikkurser många gånger från 1970-talet och framåt, och från 1992 i stort sett varje år fram till och med 2012 då jag gick i pension. Vid varje besök har jag demonstrerat klapperstarr på sydsidan av Sennebyhaken, där en tuva stått i alla år och vid det här laget beskådats av hundratals studenter. Sen 2012 har jag inte varit och hälsat på, men det finns ingen anledning att tro att tuvan inte skulle vara kvar.

En andra sak jag lade märke till var att klapperstarr i arkipelagen utanför Gräsö bara var noterad från Lilla Risten och då drog jag mig till minnes besöken på den närliggande ön Rävsten med familjen i början på 1980-talet. Vi brukade hyra någon av stugorna där en sommarvecka under några år och det blev förstås en del botaniserande också, även om jag knappast gjorde några anteckningar eller insamlingar. En art som jag dock definitivt kom ihåg därifrån var just klapperstarr. Jag mindes ungefär hur platsen såg ut där den växte, men precis var den låg på ön var lite mera vagt. Hur som helst, det händer att vi tar en tur till Rävsten

Klapperstarr

även nu för tiden, min hustru Gunilla och jag, och ibland tillsammans med någon eller några av våra nu vuxna barn som har fina minnen därifrån och gärna åker dit också med sina egna barn. I somras tog vi båten från Åspöskärs brygga på Gräsö en dag under midsommarhelgen för att tillbringa några timmar på Rävsten i det fina sommarväddet. Vi möttes av det unga värdparet på ön, som nu till stor del blivit Natura 2000-område och är lika inbjudande som någonsin tidigare. När vi gick runt bland klipporna hade jag klapperstarren i åtanke, skulle den finnas kvar nu efter mer än 30 år? När vi kom till den del av Rävsten som kallas Stångören och som för bara några hundra år sen varit en egen ö tänkte jag att nu börjar det brännas. Och mycket riktigt, där stod klapperstarren plötsligt vid kanten av ett hållkar. Och det var inte bara en enstaka tuva som vid Sennebyhaken, utan omkring 20 tuvor med tillsammans minst 200 strån, en rik lokal alltså och dessutom som sagt i ett Natura 2000-område.

En annan, nära besläktad starr med nordlig utbredning som är ovanlig och minskande i Uppland är norskstarr *Carex mackenziei*. Den är inte en lika stor raritet som klapperstarr och ingen växt som jag lagt på minnet just från Rävsten, men den hittade vi nu också på Stångören, i ett hållkar som var helt igenväxt med denna art. För norskstarr är inte alla lokaler angivna i Upplands flora, men där finns en karta som saknar prick för Rävsten, så Stångören tycks vara en ny lokal även för den.

En tredje starr av det ovanligare slaget som vi såg den här dagen på Rävsten i somras är glesstarr *Carex distans*. Den är till skillnad från klapperstarr och norskstarr en sydlig art som har sin svenska nordgräns i Uppland. Nu hittade vi några få tuvor av glesstarr på en strandäng vid Österfjärden strax söder om Stångören. Även det är troligen en ny lokal, men här ger kartan i Upplands flora inget klart besked.

Litteratur

Jonsell, L. (red.) 2010: Upplands flora. SBF-förlaget, Uppsala.

Lokaler:

Carex glareosa – klapperstarr
Väddö sn, Sennebyhaken, sydsidan, kanten av hållkar, en tuva, från omkring 1980–2012, senast besökt 26 juni 2012. WGS 84 (lat, lon): N 59,97217, O 18,90652.

Gräsö sn, Rävsten, Stångören, nordsidan, kanten av hållkar, c. 20 tuvor med sammanlagt minst 200 strån, 21 juni 2015. WGS 84 (lat, lon): N 60,31528, O 18,61083.

Carex mackenziei – norskstarr
Gräsö sn, Rävsten, Stångören, nordöstra sidan, hållkar, i stor mängd, 21 juni 2015. WGS 84 (lat, lon): N 60,31444, O 18,61222.

Carex distans – glesstarr
Gräsö sn, Rävsten, östsidan, strandäng vid Österfjärden, några tuvor, 21 juni 2015. WGS 84 (lat, lon): N 60,30986, O 18,61097.

Finnögontröst och fältgentiana i Uppsala län

Småskaliga insatser ger storartade resultat!

ANNA-LOTTA HELLQVIST

Anna-Lotta är i skrivande stund praktikant på
Naturmiljöenheten vid Länsstyrelsen i Uppsala

DEN 20 AUGUSTI arrangerade Länsstyrelsen en fältträff i Östhammars kommun om åtgärdsprogrammen för fältgentiana och finnögontröst i Uppsala län. Syftet med mötet var att få höra mer om de åtgärder som floraväktare Ebbe Zachrisson utfört för de två hotade arterna samt diskutera hur man kan arbeta vidare med lokalerna. I träffen deltog även markägare och arrendatorer, och representanter för både Upplandsstiftelsen och Botaniska Sällskapet i Stockholm. Man besökte lokalerna Gunbyle, Norrlövsta och Fäboda.

Ebbe Zachrisson har inventerat och övervakat lokaler med finnögontröst och fältgentiana i Uppsala och Stockholms län sedan 1991. Han har också under flera år genomfört småskaliga men ovärderliga insatser på olika lokaler i länet. Åtgärderna har inkluderat att köra trimmer och kratta bort förna på våren, slåttora och röja. Inventeringsområdena har vidgats och utvecklats sedan 1990-talet genom Floraväktarna till den storlek och omfattning de har idag.

Både finnögontrösten och fältgentianan har mycket specifika habitatkrav. De kan därför med fördel användas som indikatorarter för ogodslade och välhävda betesmarker med höga naturvärden och det går ofta att samordna åtgärder till förmån för de båda arterna.

Finnögontröst

Finnögontröst *Euphrasia officinalis* subsp. *officinalis* är en starkt hotad art (EN) som endast finns på ett 30-tal lokaler i Sverige med ett av två kärnområden på och omkring Uppsalaslätten. Antalet plantor varierar kraftigt mellan olika år då arten är starkt beroende av bete, och finnögontrösten är en av de första arterna som försvinner ifall betet upphör.

På en naturbetesmark i Gunbyle finns en gemensam lokal för både finnögontröst och fältgentiana. Ebbe har där tillsammans med markägaren kommit fram till att lokalen inte ska betas förrän i slutet av augusti. Det sena betet och rensning med trimmer under våren har gjort att antalet plantor av finnögontröst har ökat stadigt sedan 2011, från knappt 500 till över 1000 plantor. Intill har Ebbe genomfört försök med utsädd av frön utmed väggkanten på väg 288. Resultatet av försöket var dock modest och vid tidpunkten för fältbesöket fanns bara ett fåtal plantor längs med sträckan som såddes. Det kan bero på att snön

Finnögontröst, Gunbyle.
Man kan se glandelhåren på
bladen på finnögontrösten.

FOTO MARIA FORSLUND

från plogbilen har isolerat fröna från vinterkylan (finnögontröstens frön behöver en köldperiod för att gro). Men mer sannolikt är att småplantorna skadats av vägsåttarna som hackar sönder vegetationen snarare än att skära av den. Frön som såddes ut i naturbetesmarken ledde däremot till en lyckad etablering med 185 blommande plantor, något som indikerar att naturbetesmarkerna kan vara lämpligare att prioritera högre än vägkanter om man vill öka antalet förekomster genom frösådd.

Fältgentiana

Fältgentiana *Gentianella campestris* subsp. *campestris* är en tvåårig ört med en sen- och en tidigblommande variant. Den är starkt hotad (EN) enligt rödlistan. Fältgentiana har dålig spridningsförmåga: fröna sprids högst ett par decimeter från moderplantan om de inte får hjälp (t.ex. av en våt koklöv), och oftast stannar växten på samma fläck i beteshagen år efter år. Förr underlättades fältgentianans fröspridning antagligen av den tidens slåtter, höhantering och stora, sammanhängande utmarksbeten.

Även om kor är vanligast som betesdjur på naturbeten så har man på lokalen i Norrlövsta fått goda resultat med hästbete. Hästar betar

Fältgentiana, Gunbyle.

FOTO MARIA FORSLUND

mer selektivt än kor och är duktiga på att undvika beska växter som fältgentianan, vilket gör att plantorna får växa mer ostört. Tramp från tunga hovar kan dock skada rosetterna och på den här lokalen har Ebbe tillsammans med djurägaren satt upp ett stängsel runt fältgentianan för att skydda den under den första delen av sommaren. Betet är viktigt för fältgentianan men måste ske vid rätt tidpunkt och med rätt intensitet.

Groddplantornas överlevnad styrs i mångt och mycket av förnatjockleken. Rosetterna får bäst tillväxt när förnamängderna är små. Saknas förna helt torkar småplantorna lätt ihjäl och finns det för mycket förna kvävs de. Om vegetationen blir för hög och tät blir det svårare för betesdjuren att särskilja de olika växterna i betet och de kan av den anledningen råka äta fältgentianan.

I Fäboda, där hävden sedan länge hade upphört, har Ebbe fått goda resultat genom att för hand rycka upp högörtvegetation som skuggat plantorna på lokalen. Det, i kombination med att några träd togs ner för att släppa in ljus, gjorde att populationen i området ökade från en enda planta år 2011 till ett 90-tal plantor år 2015. Att rycka upp högörterna har två goda effekter: dels ökar ljusinsläppet till gentianorna, dels skapas blottad, lucker jord som fröna kan gro i.

Man tror att fältgentianan har en kortlivad fröbank men det finns rapporter från olika delar av landet om exemplar som plötsligt kommit upp flera år efter att populationen har bedömts som utgången. Även om det såklart finns risk för oavsiktlig spridning med botanisters stövlar

eller att gentianorna alltid funnits i små, väl dolda exemplar kan detta indikera att fröna har potential att gå i vila och gro efter flera år. Ebbe förespråkar därför vad han kallar för idiotbesök; besök på lokaler där man vet att det har funnits fältgentiana men där den anses försvunnen. Vid ett par tillfällen har man i Västernorrlands län fått tillbaka fältgentiana på lokaler där man trott att den varit försvunnen när man återupptagit hävden. Så även om en lokal är igenväxt bör man kanske inte ge upp hoppet – genom att ta upp hävden kan man kanske väcka liv i slumrande frön.

Sammantaget har Ebbe visat att insatser med trimmer, räfsning, instängsling, slåtter och röjning har mycket god effekt på antalet plantor. Under fältträffen kom gruppen fram till att följande arbete bör startas upp för fältgentiana:

- Se över lokaler utan hävd och sätt in småskalig skötsel som röjning, handrensning, krattning och slåtter.
- Se över lokaler med tidigblommande fältgentiana och inför sen hävd (bete eller slåtter).
- Anpassa betet på lokaler med senblommande gentiana. Man kan behöva ta reda på hur lokalerna tidigare har skötts för att kunna optimera skötseln.
- Igenväxning med örnbräken *Pteridium aquilinum* är ett annat problem som behöver beaktas.

Ebbe Zachrisson står mitt i fältgentianaängen och visar åtgärderna i Fäboda.

FOTO MARIA FORSLUND

Lång säsong!

I sol och rusk med Botaniska Sällskapet 2015

MAGDALENA AGESTAM, ORDFÖRANDE BSIS
TEXT & FOTO (där inget annat anges)

22 februari: Säsongstart med bark, knoppar, mossor och lavar i ett snöigt Enskede.

NÄR DETTA SKRIVS ser jag fram emot årets sista exkursion med Botaniska Sällskapet, den 8 november i Norrtälje: **Lavarna i Penningby**. Det gör inget om det blir kallt, som när utesäsongen började 22 februari med **Träd och buskar och deras gäster** i Enskede, eller blött – det blir knappast värre än 29 mars i Huddinge, tänker vi som var med i **Flemingsbergsskogen!**

Tro nu inte att vi bara haft rusk i år. 26 april i Bromma lyste vispstarren gul

bland blåsipporna och vi kunde jämföra doften hos olika violarter och misstänkta hybrider (**Vår i Judarskogen**), 5 maj på **Långholmen** var det en fin vårväll och stockholmspremiär för nybörjarbotanik med Kristoffer Hahn, och 18 maj gjorde vi en skymningsvandring med Henry Gudmundson bland förvildade exotiska växter i **Wiboms trädgård i Boo**; många närboende hade mött upp, och Carl-Cedric Coulianos berättade om Einar Wibom och arbetet med att bevara området.

29 mars: Tjugo exkursionsdeltagare trotsade blåst, regn och +4°C för en skogstur i Huddinge med Richard Vestin; de flesta höll ut i över 4 timmar! (t.v.)

18 maj: Pärnbräken *Onoclea sensibilis* i Wiboms trädgård (t.h.).

Från maj till augusti var det sedan ett intensivt botaniserande: Alla programmets aktiviteter genomfördes (ett tiotal), och flera extra exkursioner därtill, för att inte tala om allt enskilt floraväkeri – men här hoppar jag fram till mitten av augusti.

Sista veckan före vår **vattenväxthelg i Sörmland** 15–16 augusti samlades omkring hundra olika vattenväxter in till **utställningen på Lövnäsbadet vid Yngern**. Lördag morgon startade **exkursionen till de artrika stränderna vid sjön Sillen**; den avslutades vid Yngern, där de sista växterna då fortfarande höll på att hamna i baljor, vannor eller byttor och få sina namnskyltar. Fram till söndag eftermiddag kunde man sedan studera de utställda växterna och få hjälp att namna medtagna växter.

Lövnäsbadet nås inte med SL, men åtskilliga botanikintresserade tog sig dit ändå. Och som vi hoppats var det härligt badväder denna sista sommarlovshelg, och många som gick mellan parkeringen och stranden – kanske ett par hundra stannade till och tittade, frågade, tog ett programblad, fick höra lite om föreningen.

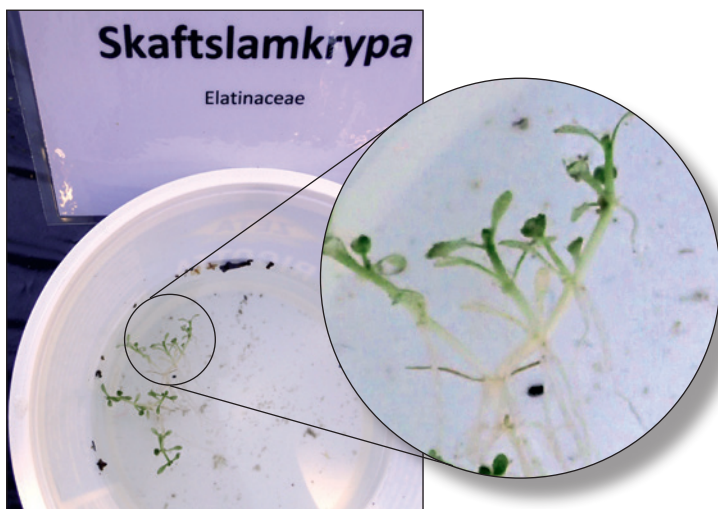
Rolf Wahlström var primus motor för vattenväxthelgen; två kommuner och många, många enskilda bidrog under planering och genomförande. Varmt tack!

Botaniska Sällskapet i Stockholm visar **VATTENVÄXTER** från Yngern och andra platser i samarbete med Nykvarns & Södertälje kommuner

15–16 augusti: Flotagräs *Sparganium gramineum* fanns förstas i en balja vid Lövnäsbadet, fast den gör sig bättre i naturen. Den var omslagsväxt i olika sammanhang inför evenemanget, bl.a. på Sällskapets twitterkonto @BSIABD.

FOTO SVEN MALCHEREK

15–16 augusti: I utställningen fanns också Yngerns stora raritet skaftslamkrypa *Elatine hexandra*. De besökare som ville kunde också gå och se den på växtplatsen, på grunt vatten en liten bit ut från stranden – det ljusa "luddet" på botten var inte lätt att upptäcka, men blev för många av oss en verklig aha-upplevelse, och en eggande påminnelse om hur mycket som kan finnas att upptäcka alldeles i närheten!

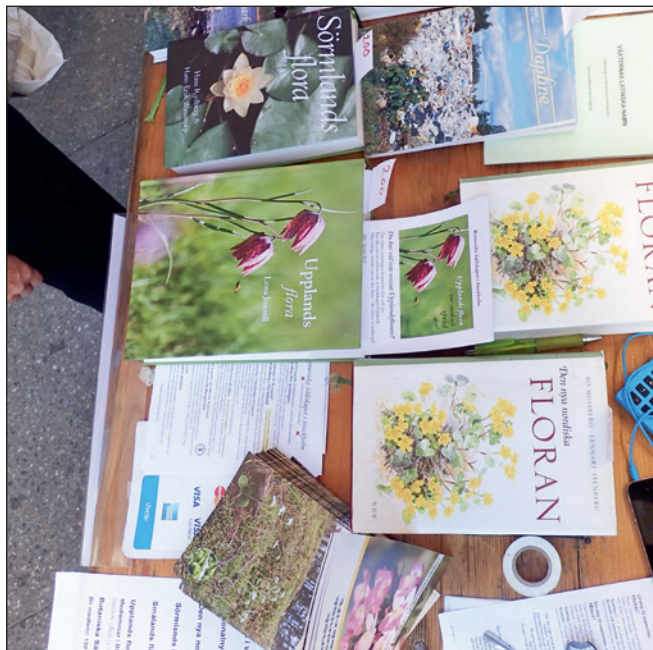

15–16 augusti: Vattenbladdra *Utricularia vulgaris* (t.v.) har varmgula blommor med välvd läpp. Sydbladdra *U. australis* (t.h.) har citrongula blommor med flat läpp. Utan blommor är de ytterst svårskilda. Blomningen är kortvarig och de växer nästan aldrig tillsammans, så det var extra roligt att kunna visa båda.

15–16 augusti: Sjøgull *Nymphoides trifoliata*. Den har planterats in för sin skönhet, och visst är den vacker men ack så invasiv! Vi hämtade den i Finspång där den är ganska spridd.

Söndag 16 augusti fanns vi också för första gången med vid **Världens längsta bokbord** i centrala Stockholm. Vi träffade många som aldrig hört talas om oss, och flera blev medlemmar. Tråkigt för oss som var där att missa en dag vid Yngern, men flott att vår lilla förening kunde ha arrangemang i både Sörmland och Uppland samtidigt!

16 augusti: Vid bokbordet på Drottninggatan gjorde vi våra första försök med elektroniska betalningsmetoder (Swish och kort).

22 augusti:
Ovan. Biologer och andra
på sensommarutflykt i
lättillgänglig närnatur.

T.v. Längs en stig såg vi
skavfräken *Equisetum
hyemale* – men vem har
grävt i marken bakom den?

Uppe t.h. Ett av många
trevliga kryp var en
åttafläckig praktbagge
Buprestis octoguttata.

FOTO THOMAS STRID

Nere t.h. Åkerrättika
Raphanus raphanistrum
blommade nära Källtorp.

Även 22 augusti var varm och solig. Källtorpsjöns stränder var fulla av (sol)badare när vi samlades inför årets utflykt med Stockholms Entomologiska Förening, **Nackareservatet/Hellasgården: ENTOMOLOGI BOTANIK!** Vi blev ett 40-tal biologer och allmänt nyfikna i alla åldrar som strosade omkring och tittade på vad vi hittade; efteråt kom det förfrågningar via Facebook och SMS: "Har ni fler såna turer?"

6 september: Kristoffer Hahn och hans ogräsvandrare; vårt bokbord med (läckande) parasoll syns i bakgrunden.

Bergianskas höstfest 6 september var tvärtemot traditionen regnig, vilket komplicerade för oss som hade bokbord – men trots blötan sålde vi en hel del och fick flera nya medlemmar. Vi kommer igen nästa år!

Efter all utåtriktad verksamhet följde två "smala" exkursioner: 12 september såg vi på **oxbär** (minst tolv förvildade och ett spontant),

12 september: svartoxbär *Cotoneaster niger* på sin nordligaste svenska lokal i Fredhäll, ovanför Essingeleden. Blommorna i varje blomställning slår ut successivt och man ser därför ofta frukter i olika mognadsstadium.

och 20 september visade Bert Gustafsson **minor**, dvs insektslarvers gångar i blad och andra växtdelar.

Årets näst sista exkursion var 4 oktober, då vi såg på **mossor från Dammtorp till Björkhagen**. Trettiofem deltagare är egentligen för många när man ska se på mossor, men Lars Hedenäs klarade utmaningen briljant och både mosskunniga och nybörjare kom hem med nya kunskaper.

2015 har jag lärt mig att stockholmsbotanister är rätt härdiga, och fått min misstanke bekräftad: det finns verkligen ett sug efter grön biologi! Blir vi tillräckligt många som turas om att organisera och leda exkursioner så kanske fältsäsongen snart räcker året om?

20 september:

Längst t.v. Nu fick vi veta vem som hade ätit på *Cotoneaster pyrenaicus* i Pungpinan veckan innan: körsbärslansettmal *Lyonetia clerkella*!

Mitten. Exkrementerna efter mineraflugor *Agromyzidae* är ofta diffust spridda.

Längst t.h. Större ekluggmal *Tischeria ekebladella* städar däremot bort exkrementerna efter hand.

FOTO 2 & 3 THOMAS STRID

4 oktober: Lars Hedenäs visade ett 60-tal mossor; de greniga som växer blött gjorde honom mest entusiastisk. Här har vi lerkrokossa *Drepanocladus aduncus*.

734
TRIF

→		UTFAST SALL-SYNTA		STRÖM	ÄPPEL-TRÄD	GLACIALIS SVÄRDS-LILJA		↔	BLOWNIA FRÄN KINA LUKTAR STAPELIA
	MAL-ÖRT								
	INTE LÄNGRE EPILOBIUM								
	SITTER FAST VID ÅKANTEN				KLÄNG-VÄXT				AR VISSA ADVENTIVER
	USNEA				SKÄGG-LAV				
	JOD	PUTS-NING ERA				GRÖN VIND-PUST			
	LIGNIN-VÄVNAD				TILLHÖR DIG SKOG I ORTNAMN				VIKT-MÄTT YF-MÄTT
	ORT FÖRMÅK				KOR-GAR JÄRNEK				↔
↔						ENERGI RADIUM			AR MER ORIEN-TALISK
	AR O-ANGRIPIEN ASP								
↔	HALV-ÅDEL-STEN	FRÄTA ORKIDEN							SVENSK STÅN-DARD
					TESLA BARIUM	VATSKA I KÄRL	TITAN KALMUS		
	BAR ROST-RÄTANS AX	PISUM	AR VISS JOHAN-NESÖRT	TÄM-LIGEN ALLMÄN	HÄLSO-BAD	URTICA	FÖRE JÄRPE TAXA HÖP		BI-PRO-DUKT
									ARTTRAD LUMMER-SPORER
↔	ANGER GENUS NYCKLA			EK-LUTEN VIS					TVÄR ÖRN-GOTT
	IVÄG		EGG-VÄPEN FÖRVÄNAT LJUD						SNÖ-SMÅLTA SKRED TYSK TRUPP
↔		ANGUILLA RUNT VERKTYG		KAN CARLINA BAR CEASARS BARN			CERCIDI-PHYLLUM		
	RODD-BÅT	PYNT PÅ GLASS VOKALRAD							
↔			KOM-PLETTA SNABEL-A						
	ASK STRÄL-GLANS			2,718 KILO-AMPERE	ÖVER-LEVDE ISTIDEN	VANDRAR FRÄN SAR-GASSO			
							→		
	FRANSK GÅTA		MALUS GÖDER BRAND-FÄLT						RAR
	FÄGEL UNDER FOT			DE BLODER RÖTT					
	PAPPIUS			EFTER MÄN					SMILA
	AR BORSTEN PÅ STIPA	OGRÄS SOM ALDRIG AR VILT							
↔				ATTILA I NORDEN					

Botaniststafetten

Hur jag blev botanist

KJELL ANTONSSON

REDAN SOM LITEN gosse tittade jag förundrat på växter. Min uppväxt på en litet småjordbruk i Småland, och en naturintresserad far, gav förutsättningen för ett grundmurat naturintresse.

Botanist?

Jag jobbar som naturvårdsbiolog på Länsstyrelsen Östergötland och mitt huvudintresse har i många år legat på entomologi. När det sedan började bli dags att göra en ny landskapsflora-inventering av Östergötland och ingen ville dra på sig ledartröjan, tog jag själv på mig projektledarskapet.

Därför är jag väl tveksam till att titulera mig botanist, men efter några års repetition av slumrande botaniska kunskaper närmar jag väl mig botanisternas skara. Har man bara grundläggande botaniska kunskaper så är ett landskapsfloraprojekt perfekt för att förkovra sig inom botaniken.

Atlasinventering Östergötland

I Östergötland har vi denna gång försökt att snäppa upp nivån något jämfört med tidigare inventeringar i landskapet. Vi strävar t.ex. efter att hitta så många småarter vi kan bland maskrosor och hökfibblor. I de fall flera underarter förekommer i Östergötland, har vi ambitionen att bestämma så mycket som möjligt till lägre taxa än artnivån. Jag vill

Kjell Antonsson, naturvårdsbiolog på Länsstyrelsen Östergötland, bor i Ödeshög.
FOTO ANN-MARIE SJÖÖ

Så här ser botanister ut när de studerar och letar efter maskrosor vid Gökshult, Boxholms kommun.

FOTO ANN-MARIE SJÖÖ

För att få veta mer om kurser och exkursioner som anordnas i samband med inventeringen av Östergötlands flora kontakta Kjell Antonsson, e-post: kjell.antonsson@home.se www.ostgotaflora.se
Vid platsbrist på kurser och exkursioner prioriteras personer som är med i inventeringen.

dock understryka att det inte är något krav för att få vara med, utan var och en som deltar lägger sig på den nivå man själv önskar.

Maskrosor och hökfibblor är speciellt inspirerande. Inte för att särskilt många av oss lokala inventerare kan bestämma så många arter, men med hjälp av mycket tillmötesgående specialister har vi fått möjlighet att skicka pressade exemplar för bestämning. Dessa grupper är av stort intresse för naturvården, då många arter minskat och försvunnit från hela trakter. Orsaken till att vi vet det, är att det fanns specialister på dessa grupper redan för mer än hundra år sedan.

Det kanske mest stimulerande är dock att utforska ett landskap och hitta nya arter och nya växtplatser för ovanliga arter. När vi nu är mitt uppe i inventeringsprojektet har de över 200 deltagarna i projektet noterat 2206 kärlväxtarter, varav 165 maskrosarter samt 134 hökfibblearter, och det lär bli åtskilligt mer innan vi summerar inventeringen. Detta kan jämföras med Genbergs (Genberg 1977) och Folke Linds (Lind 1992) inventeringar som omfattar drygt 1200 arter. Denna ökning beror inte bara på fibblor och maskrosor utan kanske mera på att vi nu mera konsekvent tar med även adventiv-arter. Vi tar ju även med s.k. "soptippsväxter", även om jag personligen känner en viss skepsis för dessa arter. Anledningen att vi inkluderar dessa, är förstas att avgränsningsproblemen är stora för vad som ska tas med och inte. Ett annat argument som brukar anföras som motiv är att dessa arter förr eller senare naturaliseras in i den svenska floran. Det stämmer säkert om man anlägger hundraåriga perspektiv, men på kort sikt känns det som att det mest är s.k. invasiva växter som tar för sig i landskapet.

Personligen brinner jag dock allra mest för att stimulera människor att förkovra sig inom kärlväxtbotaniken. Dels till gagn för den nuvarande inventeringen men allra mest för framtida insatser. Vi måste tänka på att bygga upp en kader av växtintresserade i kommande generationer. Därför ordnar vi många kurser och exkursioner varje år under inventeringsperioden.

Fonder – Botaniska sällskapet i Stockholm

Utlysning: Margit och Olof Molins fond

Botaniska sällskapet i Stockholm utlyser härmed till ansökan stipendier ur Margit och Olof Molins fond.

Fondens syfte är att ge understöd för floristiska och växtgeografiska undersökningar inom Stockholmstrakten såsom denna avgränsas i den andra upplagan av "Stockholmstraktens växter".

Stadgar och utförligare villkor för ansökan finns på www.bsis.org

Ansökan ska vara inlämnad senast 1 mars 2016 till fonder@bsis.org eller till föreningens postadress (se omslagets insida).

Kontaktuppgifter till floraväktaransvariga

AB-län Jan Andersson
Nybodagatan 5, 17142 Solna
070-674 68 39, jan@bsis.org

C-län Mora Aronsson
Övergrans kyrkväg 8, 746 93 Bålsta
0171-52208, mora.aronsson@habonet.net

D-län Bo Karlsson
Måsvägen 26, 641 93 Katrineholm
0150-391 97, bovil@telia.com

Styrelse 2015

Ordförande Magdalena Agestam
magdalena@bsis.org
08-649 15 69

Vice ordförande Bo Eknert
bo@bsis.org, 073-766 93 08

Sekreterare Hans Terelius
hans@bsis.org
08-530 30 390, 0708-90 40 13

Kassör Gunnar Björndahl
gunnar@bsis.org
070-230 54 82

Ledamöter Jan Andersson
jan@bsis.org
070-674 68 39

Erik Danielsson
erik@bsis.org

Henry Gudmundson
henry@bsis.org
08-712 80 45

Yolanda Karlsson
yolanda@bsis.org
072-026 59 41

Daniel Lundin
daniel@bsis.org

Styrelse 2015

Ordförande Mora Aronsson
mora.aronsson@habonet.net
0171-52 208, 070-668 26 82

Vice ordförande Karolin Ring
karolin.ring@gmail.com
073-708 80 08

Sekreterare Samuel Jonsson
sammalsamuel@gmail.com
073-342 49 47

Kassör Roger Andersson
roger.p.andersson@slu.se
070-351 50 41

Ledamöter Anders Jacobson
Anders.Jacobson@slu.se
070-432 29 87

Anneli Sandström
anneli_sandstrom@hotmail.com
070-621 70 04

Emil Nilsson
vetenskapspedagogen@gmail.com
0705-58 65 26

Ingvar Sundh
ingvar.sundh@telia.com
070-383 30 63

Mattias Lif
mattias_lif@hotmail.com
070-277 90 25

Sara Lindh
sara.lindh.67@gmail.com

Daphne

ÅRGÅNG 26:2 2015

Innehåll

- 1 Ledare – *Mora Aronsson*
- 2 Gräsö i försommarskrud – *Ingvar Sundh & Anders Jacobson*
- 6 Mer blommor i Rävbacken! – *Emil V. Nilsson, Erica Torninger, Emil Sandström & Julia Österberg*
- 8 Tre musketörer på Muskö. Floraväxteri med kungligt tillstånd på Kapellön – *Rolf Wahlström, Jan Andersson & Henry Gudmundson*
- 12 Spännande lokal NV Träkvista, Ekerö – *Patrik Engström*
- 13 Hårmöja i Sigtuna – *Kerstin Frostberg & Gustav Johansson*
- 14 Kalvnos vid Drottningholm – *Mats Gothnier*
- 15 Vad jag finner vid Fyris – *Lena Jonsell*
- 18 Starrlokaler i Roslagen – gamla och nya – *Mats Thulin*
- 20 Finnögontröst och fältgentiana i Uppsala län. Småskaliga insatser ger storartade resultat! – *Anna-Lotta Hellqvist*
- 24 Lång säsong! I sol och rusk med Botaniska Sällskapet 2015 – *Magdalena Agestam*
- 30 Botaniskt korsord – *Ida Trift*
- 31 Botaniststafetten: Hur jag blev botanist – *Kjell Antonsson*

Möten

- 1 Årsmöte i Botaniska Sällskapet 15 februari 2016

Stipendier

- 32 Sök stipendium från Margit och Olof Molins fond!

Omslag: Koreansk berberis. Foto *Patrik Engström*.